

ПЛАГІАТ ЯК ФОРМА АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІ / КАНДИДАТА НА ПОСАДУ СУДДІ ТА ЙОГО ДОВЕДЕННЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Вступ. Міжнародні стандарти у сфері незалежного правосуддя, зокрема, Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів РЄ державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 [1], висновки КРЄС з питань статусу суддів та здійснення суддями своїх функцій [2], передбачають, що оцінювання судді під час його призначення або просування по службі має здійснюватися на підставі чітких, об'єктивних та прозорих критеріїв, безпосередньо пов'язаних з моральними якостями та професійними здібностями судді; критерії оцінювання не можуть бути дискримінаційними. Як встановлено в Основних принципах ООН щодо незалежності судових органів, будь-який метод добору суддів повинен гарантувати недопустимість призначення судді на підставі неправомірних мотивів, а просування суддів необхідно здійснювати виключно з урахуванням об'єктивних факторів, у тому числі особистих здібностей, моральних якостей та досвіду [3].

На виконання цих та інших вимог спрямовано Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення [4]. Показником відповідності судді / кандидата на посаду судді (далі – кандидата) критеріям кваліфікаційного оцінювання названо оцінювання діяльності щодо підвищення фахового рівня оцінюється (встановлюється) шляхом дослідження, зокрема, таких даних, як наявність наукових публікацій у сфері права (п. 5.4), наявність наукового ступеня, вченого звання (п. 5.6) [4]. Тобто, науковий доробок судді / кандидата є важливою складовою кваліфікаційного оцінювання. Водночас

Індикатором визначення невідповідності суддів / кандидатів критеріям доброчесності та професійної етики в частині дотримання етичних норм є те, що суддя / кандидат допустив академічну недоброчесність, наприклад, від свого імені використав результати чужої наукової чи творчої праці (індикатор 4.4) [5]. Відповідно під час кваліфікаційного оцінювання слід орієнтуватися в тому, що слід вважати академічною доброчесністю / недоброчесністю та зібрати і надати докази стосовно відповідності судді / кандидата цій кваліфікаційній характеристиці.

Мета статті полягає в тому, щоб встановити особливості плагіату як форми академічної недоброчесності судді / кандидата та його доказування під час кваліфікаційного оцінювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових джерелах питання академічної доброчесності / недоброчесності судді / кандидата, зокрема й у вигляді академічного плагіату, фактично не досліджувалося. Водночас наукові підвалини розгляду такої засадничої цінності здійснення наукової діяльності, як академічна доброчесність, здійснили, зокрема, В. С. Бігун, В. М. Зінченко, Н. В. Кісіль, А. М. Павлюк, М. В. Плотнікова, К. Сопова, Н. П. Христинченко, Р. Б. Шишка та інші. Водночас у жодній науковій публікації не досліджувалося питання академічного плагіату як форми академічної недоброчесності судді / кандидата та його доведення під час кваліфікаційного оцінювання.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність «є складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі та механізми й інструменти, за допомогою яких останні реалізуються на практиці» [6, с. 194]. Відповідно суддя / кандидат, який займається науковою діяльністю, має наукові ступені (кандидат наук, доктор наук) / ступені вищої освіти (доктор філософії), повинен бути академічно доброчесним. У разі виявлення того, що суддя / кандидат є академічно недоброчесним може зумовити негативні наслідки для нього. Водночас академічна недоброчесність під час кваліфікаційного оцінювання, як і академічна доброчесність (у разі наявності сумніву в ній), повинна бути підтверджена належними доказами. Лише на підставі їх сукупності

Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі – ВККС) може ухвалити рішення про підтвердження / непідтвердження здатності судді / кандидата здійснювати правосуддя у відповідному суді / відповідність / невідповідність судді займаній посаді, якщо ГРД у своєму висновку встановила, що суддя / кандидат не відповідає критеріям професійної етики та доброчесності (п. 58.17 Регламенту ВККС) [7].

Отже, як зазначалося вище, академічна доброчесність є одним із показників доброчесності судді / кандидата загалом, яка в сукупності з іншими критеріями підлягає встановленню та оцінці під час кваліфікаційного оцінювання та стосується виключно тих суддів / кандидатів, які займаються науковою діяльністю та/або мають наукові ступені / ступені вищої освіти. Наприклад, за даними дослідників, станом на вересень 2022 року «у Верховному Суді працює 94 судді із науковими ступеннями, серед яких 22 судді мають науковий ступінь доктора юридичних наук, 72 судді є кандидатами юридичних наук» [8]. Тобто, у Верховному Суді понад 60% суддів мають такі ступені. Кількість суддів у судах першої та апеляційної інстанцій невідома. Саме для таких суддів академічна доброчесність є мірилом їх етичної доброчесності загалом та визначається стосовно наявності або відсутності фальсифікацій та фабрикацій в їх кандидатських та докторських дисертаціях, інших наукових працях.

З огляду на те, що академічна доброчесність є засадничою цінністю наукової діяльності загалом, вона стає одним із показників професійної доброчесності в інших професіях для тих осіб, які є / були суб'єктами здійснення наукової діяльності. Суддя / кандидат, який займається / займався науковою діяльністю, для підтвердження того, що він є професійно доброчесним, під час кваліфікаційного оцінювання повинен бути й академічно доброчесним. Тому одним з показників визначення відповідності судді / кандидата критерію доброчесності є його академічна доброчесність, яка може бути поставлена під сумнів, зокрема, ГРД [9].

Академічна доброчесність як засаднича цінність здійснення наукової діяльності була вперше передбачена у ст. 42 Закону України «Про освіту», відповідно до якої академічна доброчес-

ність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. При цьому, як зазначено у ч. 2 цієї статті, дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає, зокрема, посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права [10].

Як зазначалося вище, академічна доброчесність судді / кандидата може бути поставлена під сумнів ГРД, завданням якої як інструменту громадськості, є утвердження доброчесності та високих стандартів професійної етики у суддівському корпусі [9]. Водночас слід виходити з того, що академічна доброчесність – це презумпція стосовно будь-якого судді / кандидата – науковця, яка вважається неспростовною та існує доти, доки не буде встановлено іншого у передбачений законодавством спосіб.

Аналіз висновків ГРД, рішень ВККС та ВРП вказує на те, що проявами можливої академічної недоброчесності судді / кандидата визнавалися:

1) академічний плагіат. Як зазначено у ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту», однією з форм академічної недоброчесності є академічний плагіат, під яким розуміється оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства [10]. Переважно саме така форма академічної недоброчесності судді / кандидата, як академічний плагіат, слугує підставою для формулювання висновку ГРД про те, що суддя / кандидат може бути недоброчесним;

2) самоплагіат. Відповідно до ч. 4 Закону України «Про освіту» самоплагіатом вважається оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів [10]. Самоплагіат судді / кандидата

рідко був підставою для спростування презумпції його академічної доброчесності;

3) процедурні порушення академічної доброчесності. Як впливає з аналізу висновків ГРД, в яких ставиться під сумнів академічна доброчесність суддів / кандидатів, окремою формою ймовірного порушення академічної доброчесності були різноманітні процедурні порушення здійснення наукової діяльності. Наприклад, з точки зору ГРД, суддя / кандидат може визнатися академічно недоброчесним, якщо він не може пояснити обставини написання дисертаційної роботи, інших наукових праць, їх наукову новизну, доцільність використання окремих наукових джерел, зокрема іноземною мовою, стислі строки підготовки та захисту дисертаційної роботи, підготовка та захист дисертаційної роботи не за темою, яка належить до юрисдикційних повноважень судді, тощо. Вказані процедурні порушення хоча прямо не вважаються академічним плагіатом, але можуть свідчити про те, що суддя / кандидат порушив вимогу академічної доброчесності;

4) цитування у наукових публікаціях судді / кандидата праць російських дослідників.

Насамперед, звернемо увагу на те, в який випадках виявлений плагіат може стати підставою констатації факту академічної недоброчесності судді / кандидата. Адже саме академічний плагіат більшою мірою слугує підставою для сумнівів в академічній доброчесності судді / кандидата.

Ставлячи під сумнів академічну доброчесність судді / кандидата, необхідно, насамперед, виходити з самого визначення академічного плагіату. Про нормативні підходи до розуміння відповідного поняття у Законі України «Про вищу освіту» вже йшлося вище. У практиці Верховного Суду також має місце правова позиція, яка стосується розвитку положень про академічний плагіат. Так, згідно з постановою Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 17.01.2023 у справі № 308/7570/18-ц (757/7570/18-ц) йдеться про те, що цитування твору наукового характеру в іншому творі для навчання без зазначення імені автора та джерела цитати є плагіатом [11]. Окрім того, Касаційний адміністративний суд висноував, що дотримання академічної до-

бросності та забезпечення її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності є одним з обов'язків педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників (стаття 54 Закону України «Про освіту» та стаття 58 Закону України «Про вищу освіту») і передбачає, окрім іншого, посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей (стаття 42 Закону України «Про освіту»). Забезпечення ж дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату, є одним із заходів, здійснення яких передбачено в межах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Функції щодо визначення порядку виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності можуть здійснюватися не тільки повноважним колегіальним органом управління закладу освіти, а і Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, яке діє як суб'єкт системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти [12].

Також слід зауважити, що сумніви в академічній доброчесності судді / кандидата для того, аби бути спроможними спростувати презумпцію такої доброчесності, повинні бути максимально доказовими та виходити з конкретних доведених фактів, що в наукових публікаціях судді / кандидата має місце саме плагіат як форма академічної недоброчесності. Саме такий доказовий плагіат може слугувати підставою для того, щоб спростувати презумпцію академічної доброчесності судді / кандидата. У зворотному випадку виявлені порушення не можна вважати академічним плагіатом у розумінні законодавства України та цитованих правових позицій Верховного Суду.

Ознайомлення з висновками ГРД, в яких вказується на те, що суддя / кандидат є академічно недоброчесним, оскільки членами ГРД було виявлено ознаки академічного плагіату в його наукових працях, дозволяє зробити висновок, що зазвичай фактів доказового академічного плагіату в цих висновках не наводиться. З огляду на це, а також ураховуючи ту обставину, що суддя / кандидат може надати свої усні чи / та письмові пояснення (останні додаються до

матеріалів справи та у разі необхідності надалі долучаються до суддівського досьє) (п. 80.3 Регламенту ВККС) [7], а сама ВККС у разі необхідності проведення додаткової перевірки може відкласти розгляд питання, затвердженого для розгляду на засідання ВККС, ця Комісія зазвичай не бере до уваги факти, наведені у висновках ГРД, в яких містяться сумніви відносно академічної доброчесності судді / кандидата.

Пунктом 4 Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації передбачено, що встановлення факту порушення академічної доброчесності базується на таких основних принципах: усвідомлення важливості академічної доброчесності та відповідальності за її порушення; нульова толерантність до порушення академічної доброчесності; дотримання норм законодавства та внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти; справедливості та об'єктивності; правова визначеність, відкритість та прозорість правил і процедур виявлення фактів порушення академічної доброчесності та відповідальності за її порушення [13]. З огляду на положення законодавства про вищу освіту, а також враховуючи правовий висновок Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 17.03.2023, про який уже йшлося вище, забезпечення дотримання академічної доброчесності, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату, є одним із заходів, здійснення яких передбачено в межах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Окрім того, цієї правовою позицією передбачено, що визначення порядку виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності можуть здійснюватися також Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, яке діє як суб'єкт системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти [12].

Відповідно у разі наведення у висновку ГРД фактів плагіату у дисертаційній роботі судді / кандидата ВККС може отримати письмові пояснення закладу вищої освіти, в якому виконувалася дисертаційна робота, про те, чи була дотримана внутрішня процедура запобігання та виявлення академічного плагіату. Це було

зроблено, наприклад, під час кваліфікаційного оцінювання ВККС судді Хмельницького окружного адміністративного суду О. К. Ковальчук [14]. У ході розгляду питання щодо відповідності судді займаній посаді після було отримано письмові пояснення закладу вищої освіти, в якому цією суддею здійснювалася підготовка та захищалася дисертаційна робота, що у цьому закладі було вжито всіх передбачених законодавством заходів стосовно перевірки дотримання здобувачем академічної доброчесності шляхом проведення перевірки тексту дисертаційного дослідження на предмет рівня оригінальності відповідно до внутрішнього положення закладу вищої освіти [14].

Окрім того, самі по собі висновки ГРД, в який наводяться факти академічного плагіату в наукових працях судді / кандидата, повинні, на нашу думку, бути більш професійними та наближатися до доказів, наданих під час розгляду справ про плагіат у судах. Адже лише доказовий, а не голослівний академічний плагіат може бути підставою для того, щоб визнати суддю / кандидата академічно недоброчесним. Про даку доказовість академічного плагіату йшлося у наукових публікаціях багатьох науковців [15–17]. Водночас, як випливає з висновків ГРД у частині визначення можливої академічної недоброчесності судді / кандидата, у жодному з них ГРД не наблизилася до стандарту доказовості факту академічного плагіату з його боку.

Наприклад, вважаємо, що у висновках ГРД мають бути наведені два порівнювані об'єкти авторського права, а саме наукова праця судді / кандидата та наукова праця іншого автора, з якої, ймовірно відбулося неправомірне запозичення. При цьому відповідні наукові праці повинні досліджуватися в оригіналі. Якщо порівнювані об'єкти – дисертаційні роботи, то досліджуватися на предмет подібності повинні або оригінали відповідних робіт, які зберігаються нині у бібліотеках закладів вищої освіти, де захищалася дисертаційна робота, або академічний текст, що накопичується в Національному репозиторії наукових праць [18]. Використання для порівняння текстів дисертаційних робіт, які розміщені на інших інформаційних ресурсах, є некоректним, та не може слугувати підставою для визнання судді / кандидата академічно недоброчесним.

Наприклад, ознайомлення з висновком ГРД про невідповідність судді Господарського суду Волинської області Дем'як В.М. вказується на те, що вона допустила плагіат у своїй кандидатській дисертації, оскільки значна частина роботи судді копіює докторську дисертацію Притики Д.М. на тему «Організаційно-правові засади становлення і діяльності господарських судів України». Водночас, як вбачається з аналізу самого висновку ГРД, затвердженого 29.11.2024 [19], посилення на текст докторської роботи Притики Д.М., з якої, ймовірно, мав місце плагіат суддею, надається не на сайт Національного репозиторію наукових праць, а на інформаційний ресурс «Мего-інфо», який не є таким, на якому накопичуються академічні тексти, зокрема дисертаційні роботи [20]. Повнотекстовий пошук докторської дисертації Притики Д.М. у Національному репозиторії наукових праць виявився нерезультативним [21]. Недарма рішенням ВККС від 05.12.2024 № 227/ко-24 відповідні аргументи ГРД про академічну недоброчесність судді не були взяті до уваги при прийнятті відповідного рішення. Тобто, ГРД не змогла спростувати презумпцію академічної доброчесності в цьому випадку.

Висновки. Отже, дослідження, здійснене в цій статті, надало можливість зробити такі основні висновки:

1. Академічна доброчесність є одним із показників доброчесності судді / кандидата загалом, яка в сукупності з іншими критеріями підлягає встановленню та оцінці під час кваліфікаційного оцінювання та стосується виключно тих суддів / кандидатів, які займаються науковою діяльністю та/або мають наукові ступені / ступені вищої освіти.

2. Суддя / кандидат, який займається / займався науковою діяльністю, для підтвердження того, що він є професійно доброчесним під час кваліфікаційного оцінювання, повинен бути й академічно доброчесним. Тому одним з показників визначення відповідності судді / кандидата критерію доброчесності є його академічна доброчесність, яка може бути поставлена під сумнів, зокрема, ГРД.

3. Академічна доброчесність – це презумпція стосовно будь-якого судді / кандидата – науковця, яка вважається неспро-

стовною та існує доти, доки не буде встановлено іншого у передбачений законодавством спосіб.

4. Аналіз висновків ГРД, рішень ВККС та ВРП вказує на те, що проявами можливої академічної недоброчесності судді / кандидата: 1) академічний плагіат; 2) самоплагіат; 3) процедурні порушення академічної доброчесності; 4) цитування у наукових публікаціях судді / кандидата праць російських дослідників.

5. Сумніви в академічній доброчесності судді / кандидата для того, аби бути спроможними спростувати презумпцію такої доброчесності, повинні бути максимально доказовими та виходити з конкретних доведених фактів, що в наукових публікаціях судді / кандидата має місце саме плагіат як форма академічної недоброчесності. Саме такий доказовий плагіат може слугувати підставою для того, щоб спростувати презумпцію академічної доброчесності судді / кандидата на посаду судді. У зворотному випадку виявлені порушення не можна вважати академічним плагіатом у розумінні законодавства України та правових позицій Верховного Суду.

6. Ознайомлення з висновками ГРД, в яких вказується на те, що суддя / кандидат є академічно недоброчесним, оскільки членами ГРД було виявлено ознаки академічного плагіату в його наукових працях, дозволяє зробити висновок, що зазвичай фактів доказового академічного плагіату в цих висновках не наводиться. З огляду на це, а також ураховуючи ту обставину, що суддя / кандидат може надати свої усні чи / та письмові пояснення (останні додаються до матеріалів справи та у разі необхідності надалі долучаються до суддівського дос'є), а сама ВККС у разі необхідності проведення додаткової перевірки може відкласти розгляд питання, затвердженого для розгляду на засідання ВККС, ця Комісія зазвичай не бере до уваги факти, наведені у висновках ГРД, в яких містяться сумніви відносно академічної доброчесності судді / кандидата на посаду судді.

1. Рекомендації СМ/Рес (2010) 12 Комітету Міністрів РЄ державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010. URL: <http://surl.li/hgovjm> (дата зверн. 20.12.2024).

2. *Consultative council of european judges (ccje) opinion n° 17 (2014) on the evaluation of judges' work, the quality of justice and respect for judicial independence.* URL: <http://surl.li/dycsts> (дата зверн. 20.12.2024).
3. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 та 13.12.1985. URL: <http://surl.li/shxmbt> (дата зверн. 20.12.2024).
4. Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затв. рішенням ВККС від 03.11.2016 № 143/зн-16. URL: <http://surl.li/xeqnpa> (дата зверн. 20.12.2024).
5. Індикатори визначення невідповідності суддів (кандидатів на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики, затв. рішенням ГРД від 11.01.2019 та затв. в уточн. ред. рішенням ГРД від 16.12.2020. URL: <http://surl.li/bfilhk> (дата зверн. 20.12.2024).
6. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 192–195.
7. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затв. рішенням ВККС 13.10.2016 № 81/зн-16 (в ред. рішення ВККС 19.10.2023 № 119/зн-23). URL: <http://surl.li/aaljyn> (дата зверн. 20.12.2024).
8. Уркевич В., Шумило М. Наука, право та Верховний Суд: які існують лінії перетинання. URL: <http://surl.li/ptvjif> (дата зверн. 20.12.2024).
9. Регламент Громадської ради доброчесності, схвал. рішенням ГРД № 1/2016 від 23.11.2016, з наступними змінами. URL: <http://surl.li/hbguht> (дата зверн. 20.12.2024).
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://surl.li/pqfwil> (дата зверн. 20.12.2024).
11. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц (757/7570/18-ц). URL: <http://surl.li/quqtzy> (дата зверн. 20.12.2024).
12. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 17.03.2023 у справа №640/835/20. URL: <http://surl.li/xjxlvh> (дата зверн. 20.12.2024).
13. Порядок скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 № 897. URL: <http://surl.li/eqghzk> (дата зверн. 20.12.2024).
14. Рішення ВККС про розгляд питання щодо відповідності судді Хмельницького окружного адміністративного суду Ковальчук О. К.

- займаній посаді від 29.04.2024 № 92/ко-24. URL: <http://surl.li/sbwamd> (дата зверн. 20.12.2024).
15. Сопова К. Методи виявлення плагіату в наукових публікаціях. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2014. № 7. С. 31–37.
 16. Кісіль Н. В. Доказування плагіату наукових творів: судово практика та експертні технології. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. № 2 (4) – серпень 2019. Київ: Вид-во Ліра-К, 2019. С. С. 92–106.
 17. Зінченко В. М. Форми плагіату та методи його виявлення в науково-дослідній діяльності ЗВО України. Інтелект. Особистість. Цивілізація. 2021. № 1 (22) С. 14–19.
 18. Положення про Національний репозиторій наукових праць, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 541. URL: <http://surl.li/ynddde> (дата зверн. 20.12.2024).
 19. Висновок ГРД про невідповідність судді Господарського суду Волинської області Дем'як В. М. критеріям доброчесності та професійної етики, затв. 29.11.2024. URL: <http://surl.li/opgeyu> (дата зверн. 20.12.2024).
 - 20 Дисертація з права – Організаційно-правові засади становлення і діяльності господарських судів України, Притика Д. М., 2008 р. URL: <http://surl.li/svujcd> (дата зверн. 20.12.2024).
 21. Національний репозиторій наукових праць. URL: <http://surl.li/nvfpvw> (дата зверн. 20.12.2024).
 22. Рішення ВККС про дослідження досьє, проведення співбесіди та визначення результатів кваліфікаційного оцінювання судді Господарського суду Волинської області Дем'як В. М. на відповідність займаній посаді від 05.12.2024 № 227/ко-24. URL: <http://surl.li/whxlcq> (дата зверн. 20.12.2024).

Дроздовський Л. П. Плагіат як форма академічної недоброчесності судді / кандидата на посаду судді та його доведення під час кваліфікаційного оцінювання.

У статті досліджується проблема наявності академічного плагіату у наукових працях судді / кандидата на посаду судді як підстави для визнання його академічно недоброчесним та його доведення під час кваліфікаційного оцінювання. Встановлено, що академічна доброчесність є одним із показників доброчесності судді / кандидата на посаду судді загалом, яка в сукупності з іншими критеріями підлягає встановленню та оцінці під час кваліфікаційного оцінювання та стосується виключно тих суддів / кандидатів на посаду суддів, які займаються науковою діяльністю та/або мають наукові ступені / ступені вищої освіти. Зроблено висновок, що академічна доброчесність – це презумпція стосовно будь-якого

судді / кандидата на посаду судді – науковця, яка вважається неспростовною та існує доти, доки не буде встановлено іншого у передбачений законодавством спосіб. Проявами можливої академічної недоброчесності судді / кандидата на посаду судді зазвичай визнаються: академічний плагіат; самоплагіат; процедурні порушення академічної доброчесності; цитування у наукових публікаціях судді / кандидата на посаду судді праць російських дослідників. Доведено, що сумніви в академічній доброчесності судді / кандидата на посаду судді для того, аби бути спроможними спростувати презумпцію такої доброчесності, повинні бути максимально доказовими та виходити з конкретних доведених фактів, що в наукових публікаціях судді / кандидата на посаду судді має місце саме плагіат як форма академічної недоброчесності. Саме такий доказовий плагіат може слугувати підставою для того, щоб спростувати презумпцію академічної доброчесності судді / кандидата на посаду судді. У зворотному випадку виявлені порушення не можна вважати академічним плагіатом у розумінні законодавства України та правових позицій Верховного Суду. Ознайомлення з висновками Громадської ради доброчесності, в яких вказується на те, що суддя / кандидат на посаду судді є академічно недоброчесним, оскільки членами Громадської ради доброчесності було виявлено ознаки академічного плагіату в його наукових працях, дозволяє зробити висновок, що зазвичай фактів доказового академічного плагіату в цих висновках не наводиться. З огляду на це, а також ураховуючи ту обставину, що суддя / кандидат на посаду судді може надати свої усні чи / та письмові пояснення (останні додаються до матеріалів справи та у разі необхідності надалі долучаються до суддівського досьє), а сама Вища кваліфікаційна комісія суддів України у разі необхідності проведення додаткової перевірки може відкласти розгляд питання, затвердженого для розгляду на засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, ця Комісія зазвичай не бере до уваги факти, наведені у висновках Громадської ради доброчесності, в яких містяться сумніви відносно академічної доброчесності судді / кандидата на посаду судді.

Ключові слова: академічна доброчесність, доброчесність, академічна недоброчесність, академічний плагіат, суддя / кандидат на посаду судді, кваліфікаційне оцінювання, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Громадська рада доброчесності, дисертаційна робота, наукова діяльність.

Drozdovskiy L. Plagiarism as a form of academic dishonesty of a judge/candidate for the position of a judge and its proof during the qualification assessment.

The article examines the issue of academic plagiarism in the scientific works of a judge/candidate for the position of a judge as a ground for recognising him/her as academically dishonest and proving it during the qualification assessment. The author establishes that academic integrity is one of the indicators of integrity of a judge/candidate for the position of a judge in general, which, together with other criteria, is subject to establishment and assessment during the qualification assessment and applies exclusively to those judges/candidates for the position of a judge who are engaged in scientific activities and/or have academic degrees/ higher

education degrees. The author concludes that academic integrity is a presumption in relation to any judge / candidate for the position of a judge who is a scholar, which is considered irrefutable and exists until otherwise established in the manner prescribed by law. Manifestations of possible academic dishonesty of a judge/candidate for the position of judge are usually recognised as: academic plagiarism; self-plagiarism; procedural violations of academic integrity; citation of works of Russian researchers in the scientific publications of a judge/candidate for the position of judge. The author proves that doubts about the academic integrity of a judge/candidate for the position of judge, in order to be able to rebut the presumption of such integrity, should be as evident as possible and be based on specific proven facts that plagiarism as a form of academic dishonesty occurs in the scientific publications of a judge/candidate for the position of judge. It is such evidentiary plagiarism that may serve as a basis for rebutting the presumption of academic integrity of a judge/candidate for the position of judge. Otherwise, the violations found cannot be considered academic plagiarism within the meaning of Ukrainian legislation and the legal positions of the Supreme Court. A review of the opinions of the Public Integrity Council, which indicate that a judge/candidate for the position of judge is academically dishonest because the members of the Public Integrity Council have found signs of academic plagiarism in his/her scientific works, allows us to conclude that usually no facts of provable academic plagiarism are cited in these opinions. In view of this, as well as the fact that a judge/candidate for the position of a judge may provide oral and/or written explanations (the latter are attached to the case file and, if necessary, further attached to the judicial dossier), and the High Qualification Commission of Judges of Ukraine itself may postpone consideration of the issue approved for consideration at the meeting of the High Qualification Commission of Judges of Ukraine if additional verification is necessary, the Commission usually does not take into account the facts provided in the conclusions of the Public Integrity Council,

Keywords: academic integrity, integrity, academic dishonesty, academic plagiarism, judge/candidate for the position of judge, qualification assessment, High Qualification Commission of Judges of Ukraine, Public Integrity Council, dissertation, scientific activity.